

Karácsony 2. napja

► Ézs 11,1–9

A vég kezdete

Vasárnap jellege

Karácsony ünnepe, s így egyenként az ünnepi idő minden napja magán hordozza a mindent átfogó, átölelő örömhír boldog valóságát: az Ige testté lett, és közöttünk lakozott. Üdvözítőnk született, meglátogatta az Úr az ő népét. Ahogyan karácsonyeste és karácsony ünnepe, úgy karácsony másodünnepe is ennek az örömmel a szárnyai alatt van, ám ez utóbbi üzenetébe már más hangsúlyok is vegyülnek. Annak bizonyossága mellett, hogy az Úr lakozást vett népe között, és ennek különleges öröme messzire kitekintő felütést ad az egyházi esztendőnek, az sem rejtetik véka alá, hogy a Krisztus születéséről időről időre fennhangon bizonyosságot tevő egyház küzdelmeket él meg a kezdetektől fogva ebben a világban. Így lesz karácsony másodünnepe István vértanú ünnepe is, aki vértanúságában is a győzelmes Krisztust hirdeti. Hagyományosan és szokás szerint ez az ünnepnap is ugyanazt az örömet prédikálja, mint az ünnepi idő más napjai, s ennek fényét nem homályosítja a vértanúságra való utalás, az Istvánra való emlékezés mint ünnepprontó jelentéstartalom. Éppen annak aláhúzása történik, hogy a betlehemi csoda nem a múltban egyszer megtörtént és azóta halványuló, hatástalanná váló alkalom, hanem

erőforrás a küzdő egyház számára, újra és újra megragadva Isten életet ajándékozó szeretetét.

Amit a textusról tudni kell

Ézsaiás próféta Kr. e 740-től, Uzzijjá király halálát követően kezdte meg működését Jeruzsálemben. Júda meglehetősen kis ország a szomszédos Egyiptomhoz és Asszíriához képest, azonban Izraellel együtt az akkor ismert világ középpontjában helyezkedik el, és stratégiai fontosságú az Afrikát és a Keletet összekötő kereskedelmi útvonalak mentén. Uzzijjá király idejében a két nagy szomszéd gyengülni kezdett, Júda pedig gazdaságilag és katonailag is megerősödik, sőt visszakerül mindazokat a területeket, amelyek Salamon fénykorában az ország részei voltak. Azonban a felhalmozódó vagyon a gazdasági elit kezében összpontosult, amely a kizsákmányolás eszközeivel élt az alatta lévő rétegek felett. Idővel a vallási keretek sem tudták elleplezni a mögöttük lévő romlást. A korábban büszkén hangoztatott „az Úr a király” szlogen kiüresedett, s az országban egyre kevésbé volt érezhető az Úrban való bízalom. Időközben Asszíria betört a régióba, és elfoglalta Izraelt, majd Samáriát, s végül Júdát is.

Ebben a fortyogó helyzetben szolgál és végül hal meg Ézsaiás, mindvégig – talán egyedülként – hűségesen ragaszkodva ahhoz az igazsághoz, amelyet munkálkodásának kezdete évében látott: az Úr a király. Minden látszat ellenére a katonai és gazdasági nyomorúság mögött is az Úr a király, aki kezében tartja Asszíria és Júda sorsát is. Ézsaiás egész szolgálataát, életét meghatározta, lelkesítette és végül fel is emésztette ez a küldetés. Ez a hangsúly megjelenik a mostani textusban is.

Három fókuszhoz élénk Ézsaiás próféta. Először az érkező Messiás személyéről beszél, akit az Isten Dávid (Isai) megcsonkolt, halottnak tűnő törzsökének új oldalhajtságaként mutat be. A tizedik fejezet világossá teszi, hogy az ellenséges Asszíria és egyúttal Izrael népének java része is elbukik: Isten kivágja a „fát”, csak a csonk marad meg. Dávid vonala sem kivétel. Ézsaiás próféataságában érzékeny kora visszasságaira, azonban a 11. fejezetben már nem arra helyezi a hangsúlyt, hogy milyen súlyos a pusztulás a korábban virágzó dávidi fán, hanem hogy csodálatos módon új erő jelenik meg. Az új hajtás – a Messiás – pedig Isten szeme előtt is megalgítóan tökéletes és eredményes lesz.

Fontos hangsúlyt kap az, hogy a Szentlélek tulajdonságai jellemzik a Messiást. A Szentlélek működésére az Ószövetség prófétái között különleges nyomatékkal támaszkodik Ézsaiás. A Messiásra legelőször is az lesz jellemző, hogy az Úr Lelke nyugszik rajta.

Második fókusként részletezi, milyen is lesz a Messiás működése. Annak a hamis működési mechanizmusnak a helyébe, amely sajnálatos módon Júda életének magától értődően elfogadott, alapvető meghatározója volt, az isteni igazság, az Isten szemében is tökéletesen tiszta működés lép. A Messiás nem egyszerű felkent földi király! A 3. és 4. vers egyértelművé teszi, hogy olyan valaki érkezik, aki nem az e világban megszokottak szerint hozza meg döntéseit, szavának pedig újra súly és nyomatéka lesz – pont, mint a teremtéskor, amikor a „legyen” felszólításra nem volt apellata, megtörtént a kimondott ige. Miközben folyamatosan érződik Ézsaiás kritikája, miszerint nem azt csi-

náltatok, amit az Úr elvart, amit illetet volna, ezekben a versekben mégsem a korholásra koncentrálok, hanem arra, hogy az Úr újat indít, újat cselekszik.

A harmadik fókuszban ezt az újat az együtt legelésző állatok utópisztikus képével rajzolja meg. Olyan képet fest, amely alapján világos, hogy ez nem a mostani világ kifoltozása lesz. Nem a jelenlegi keretek között valósul meg. Teljesen új alapokra helyeződik minden.

Mintegy végső összefoglalásként mondja ki az Isten szíve vágyát: az eredeti béke helyreállása, a félelem és a gyilkolás, az élet kioltásának veszélye és rettegése megszűnik. Mindennek záloga, hogy az Úr ismeretével tele lesz a föld.

A kép a bűneset előtti állapotot, vagyis az Úr eredeti vízióját rajzolja meg.

Ezzel együtt Ézsaiás egyértelművé teszi, hogy a megígért Messiás nem Izrael népének viszonagságos kereteit fogja rendezni, hanem rendbe rakja az életet.

A perikópa megértése

A Messiás, felkent kifejezés eredendően a vezetésre s egyben Isten igazságának képviselőre való felhatalmazást jelentette, mutatta. Ebben természetesen a királyok jártak élen, akik mint az Úr „képviselői” kaptak megbízatást arra, hogy az Úr útján vezessék a rájuk bízott népet (vö. Salamon kérése, 1Kir 3,9). Ézsaiás a Messiás jellemvonásainak részletezésekor világossá teszi, hogy itt valami sokkal hatalmasabb felkentségről, sokkal eredetibb és tökéletes messiási mivoltáról van szó. Valami teljesen újat, Istennek való tökéletes engedelmességet, az Úr előtt is tökéletes megvalósulást szabad várni az igazi Messiástól. Ezt jelzi a Lélek hét megjelenése (a teljesség száma) is a szövegben (11,2).

Beszédes és elgondolkodtató az állatok természetének megváltozásáról rajzolt kép, amit nyilván nem természettudományi meghatározásként kell olvasnunk. Az ember és az állat ellenségeskedésének végéről beszél, amely a Biblia szerint a bűn gyümölcse. Az első bűn után, az özönvíz elmúlásával a

Nóéval kötött szövetségben a többi állattal is harcba került az ember (1Móz 3,15; 9,2). A Messiás elhozza majd ennek az ősi harcnak a végét is. Jézus Krisztus messiási műve az egész teremtettségre kihat. Amint az első Ádám bűne kihatott az egész teremtet világra, ugyanúgy a második Ádám megváltó munkája is az egész teljességben valósul meg (Róm 5,12–21; 8,20.21). A teremtés művének Isten jellemét mutató békessége a maga teljességében helyreáll.

Istenfélelem – nehezen vagy legalábbis sokféle-képpen definiálható fogalom. Nyilvánvalóan nem azonosítható az Istentől vagy Isten büntetésétől való rettegéssel. A 3. vers megfogalmazása is segít az eligazodásban, helyes megértésben, amikor is az istenfélelmet a gyönyörűséggel hozza párhuzamba. Ahogy a népnek kellene gyönyörködnie az Úrban. Istent félni annyit jelent, mint hódolattal, bizalommal engedelmeskedni neki és imádni őt. A Messiás állandóan azt teszi, amit az Atya akar. Emellett azt a személyes oldalt is mondhatjuk: istenfélelem, amikor félek elveszíteni azt a gyönyörűséget, amit ő jelent.

Igehirdetési vázlat

A név kötelez. . .

Dávid neve garancia. A dávidi leszármazás kiváltságos helyzetet jelenthetett. Minden bizonnyal büszkén emlegette bárki, aki akár csak a legvékonyabb rokoni szállal kötődött a híres és Isten által is szeretett királyhoz. Ézsaiás azonban nem erről az oldalról közelít. Már csak azért sem, mert olyan korban él, amikor viharok jönnek-mennek, a választott nép idegen hatalom igájától tart, ráadásul a határokon belül sem éppen békés a helyzet. Van ok az aggodalomra, sőt idővel a kétségbeesésre. Prófétaaként pedig még élesebben látja a lelki nyomorúságokat is, különösképpen azt, hogy mennyire megkopott a nép és főleg a vezetők szívében az az ősi mozzanat, hogy „az Úr a mi királyunk”. Amikor Dávidról kell beszélnie, akkor már csak arról beszélhet, hogy nyoma sincsen, az a fa már rég kivágatott, mert Isten haragja jogosan hullott a választott népre, és hull is még bőven.

De amiről lelkesen beszél, hogy az Úr nem egy-könnyen tántorítható el az általa kidolgozott tervtől. Márpedig az Úr terve minden emberi elképzelést felülmúl! Ő a teremtő Isten, aki még jól emlékszik, hogy szeretetből teremtett, és jól emlékszik, hogy éppen Dávidnak ígérte meg, hogy utódja szabadító lesz a nép számára. Ezt a kijelentését pedig a lehetetlen is túllépve fogja megvalósítani. És Isai törzsökén a holt-nak ítélt csonkból soha nem látott erejű és hatalmú hajtás sarjad. A nép lássa tisztán a helyzetét, annak okait, a saját bűnét, de meg ne feledkezzen arról, hogy Isten ígéretet tett, és azt meg is fogja cselekedni.

Mi lesz elég?

A nyomorúságos helyzet megmentésért kiált, és nyilvánvalóan a szenvedő és lelkileg tévelygő nép is időnként egészen hangosan kiáltott segítségért. Nyilvánvalóan még egy messiás személye után is kiáltottak az Úrhoz – az más kérdés, hogy mire gondoltak, hogyan képzeltek. Tudjuk, hogy többféle elképzelésük, váradalmuk, hadd nevezzük most így: javaslatuk is volt, milyen messiásra is volna szükség. Ezek az elképzelések meglehetősen belenőttek a szívükbe – gondoljunk csak a tanítványokra, akik még a Jézus melletti sok-sok tanulás után is kardot visznek magukkal a Gecsemáné-kertbe minden eshetőségre készen, s amikor ezt némi büszkeséggel és talán vagánysággal Jézusnak mutogatják, Jézus keserűen taszítja el az egész értelmetlen jelenséget: „Eleg!” (Lk 22,38)

Nem! A Messiás nem az ember, a jól képzett választott nép elképzeléseinek és vágyainak kereteit kitöltendő érkezik. Őrá az Isten jelleme lesz jellemző. A bűneset története arról prédikál nekünk, hogy a sátán hogyan vette rá az embert, hogy ne Isten elgondolásaira legyen érzékeny, hanem bárki máséra – vagy éppen a sajátjaira. Ezt a hajlamot azóta is hordozzuk, s úgy kerül elénk Izrael népének Ézsaiás korabeli nyomorúsága, hogy szemet szúrjon Isten kijelentése: én máshogyan jövök el! Máshogyan cselekszem. De úgy, hogy abba beleremeg a teremtettség, belebukik a gonosz, és feje tetejére áll ez a megromlott világ – vagyis helyreáll a Rend!

Az ő igénye – igen jó

Az a Messiás Isten jellemét hordozza, az Úr Lelke nyugszik meg rajta. Ennél kevesebbel ő nem éri be. Az ő népe sem kell, hogy ennél kevesebbel érje be, ennél kevesebbre vágyjon! Az ő tarsolyában olyan dolgok vannak, amelyeket leírni sem tudunk. Ézsaiás megpróbálja szavakba önteni előttünk Isten helyreállító szeretetét, amikor legelésző ragadozókról, egymással megbékélt, félelmet már nem hordozó állatokról beszél, sőt arról, hogy a kígyó sem jelent már veszélyt. Ami a legérzékenyebben érint minket: hogy az a bizonyos kígyó sem jelent már veszélyt, aki eddig uralt mindent, manipulált mindent, szétdobált és pusztított mindent, amin Isten az ujjlenyomatát szerette hagyni.

Csodálatos képet fest Ézsaiás, amire valószínűleg az a szkeptikus reakció születik: „Ez azért eléggé nehezen elképzelhető ezen a földön!”

Ezzel Ézsaiás is egyetértene: erre tényleg ne ezen a földön számítsunk! Az Úr nem a föld megfoltozására tett ígéretet – az Újszövetség népeként előttünk van a Jelenések könyve, ahol az a bizonyos új Jeruzsálem a mennyből száll alá (Jel 3,12), vagy ahogyan Pál ír a földi sátor leomlásáról és a nem kézzel készített új felvételéről (2Kor 5,1), vagy amikor e világ elmúlásáról olvasunk 1Jn 2,17-ben. Amit a Messiás hoz, az egy másik keret, másik világ. Jézus Krisztus kézzelfogható közelségben lépett elénk, az ember szeme láttára, letagadhatatlan és szem elől téveszthetetlen módon valósította meg a messiási művet, hogy teljes bizalommal, ráhagyatkozással és gyönyörködéssel – istenfélelemmel – legyünk az Úr iránt, aki helyreállítja azt, amire szívesen mondja: íme, minden igen jó!

Karácsony ünnepén mi is gyönyörködünk, és ünnepeljük, hogy az Úr megvalósította azt, amit megígért, és Betlehemben elkezdte befejezni a történetet.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

Tit 3,4–7; Lk 2,15–20

Énekek

EÉ 43; 157; 361

Illusztráció

Reményik Sándor: *A Te akaratod*

Teljesüljön a Te akaratod:
a Miatyánkból ezt tudom már csak.
Bimbóban nem marad meg a virág,
és visszafele nem foly a patak.

Teljesüljön a Te akaratod:
be fölösleges minden más beszéd...
Az én kezem, e vézna, gyöngye kéz
hogy tartaná fel az Isten kezét?

Minden léleknek csak egy útja van
és csak ezen az egy úton mehet.
És nem lépheti által önmagát
és öntörvénye ellen nem tehet.

Bizonytal minden úgy van jól, ahogy van.
És ez az eszme megnyugvást is ad:
ki sorsával vív, alája kerül
és győz, ki néki megadja magát.

Felhasznált és ajánlott irodalom

JÁNOSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás, Veszprém.

Jubileumi kommentár. BibliaTéka CD-ROM. Arcanum Digitéka Kft.

LISZTÓCZKY László (szerk.) 1992. *Isten kezében*. Casturum, Sepsiszentgyörgy.

Magyarázatos Károli-Biblia. Veritas, Budapest, 2001.
MERCIER, C. H. 1926. *Izrael prófétái*. Ford. Muraközy Gyula. Szövetnek, Kecskemét.

SZABÓ Andor 1988. *Lábam előtt mécses a te igéd*. 2. köt. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest.

SZAKÁCS Tamás é. n. Ézs 11,1–9. Karácsony 2. *Igefalat*, <https://igefalat.lutheran.hu/ÓSZ/3%20-%20Nagy%20próféták/>. (Megtekintés: 2024. szeptember 23.)

WEBB, Barry 2001. *Ézsaiás könyve*. Ford. Bádonyi Márta. Harmat, Budapest. (A Biblia ma.)